

Bilaga 1, rektorsbeslut nr 176-17

YTTRANDE

2017-06-26 Vårt dnr 1904-2017

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande avseende betänkandet *Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö* (SOU 2017:28) A2017/00711/ARM

Universitetet har av Arbetsmarknadsdepartementet uppmanats inkomma med yttrande avseende betänkandet *Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö* (SOU 2017:28) från utredningen med samma namn.

Luleå tekniska universitet är sammanfattningsvis positivt till ett nationellt arbetsmiljöcentrum (NAC), men det förslag som presenteras i utredningen är överdimensionerat, det sker på bekostnad av forskningsfinansiering som söks i konkurrens och det blir centraliserat till en viss grupp handläggare/forskare och perspektiv och dessutom Stockholmscentrat.

Det föreslagna NAC är överdimensionerat och bör minskas i omfattning

När det gäller ekonomin står det föreslagna NAC inte i proportion till övriga satsningar på arbetsmiljöområdet. Enligt förslaget beräknas finansieringsbehovet till 45 milj. kr per år (motsvarande ungefär 30 tjänster). Detta är exempelvis större än FORTEs förvaltningsbudget, både i antal tjänster och kronor. Summan 45 milj. kr bör även relateras till FORTEs forskningsbudget för arbetsmiljöområdet (arbete och hälsa, arbetsorganisation och arbetsmarknad) som är ca 190 milj. kr per år. Det innebär att NACs föreslagna budget blir ca 25% av FORTEs forskningsbudget, vilket är alldeles för mycket. Vi föreslår därför att storleken på NAC minskas och därmed också att budgeten minskas. Pengarna bör istället användas för att stärka forskningen inom fältet.

Bör inte finansieras med forskningsmedel som annars skulle ha sökts i konkurrens

NAC ska enligt förslaget finansieras med bland annat 30 milj. kr per år från FORTEs forskningsbudget. Vi är kritiska till att konsekvensanalysen i betänkandet inte tar upp problemet med att NAC-förslaget innebär att forskningsmedel som annars skulle ha sökts i konkurrens av forskare på alla lärosäten föreslås användas till lokaler, administration och utredningar. Det är olyckligt att betänkandet föreslår direktfinansiering (utan konkurrensutsättning och kvalitetsgranskning) till en fast begränsad grupp handläggare/forskare och därmed ett begränsat forskningsområde (främst statistikanalyser). Av denna anledning är det extra viktigt att NAC inte blir stort. Det finns en risk att kompetenta forskargrupper dräneras på resurser för att uppdragen hamnar hos NAC. För att säkerställa att vi får en metodpluralism i såväl datainsamling som analyser ser vi helst att så mycket av pengarna som möjligt går ut till forskargrupperna ute på alla lärosäten i landet. Ute på lärosätena finns fungerande forskningsmiljöer och ett NAC borde ha till uppgift att stödja den verksamheten snarare än att bedriva egna analyser.

Överlappande uppdrag

Vi ser även en del problem med att NACs uppdrag blir överlappande, inte bara med Arbetsmiljöverkets och FORTEs utan även med forskargrupporna och lärosätenas. När det gäller överlappningen av FORTEs och Arbetsmiljöverkets uppdrag gör inte betänkandet en fullständig analys. Dessa myndigheter har idag uppdrag att ta fram kunskapssammanställningar, utvärdera forskning samt arbeta med kunskapsspridning och kommunikation. Detta är uppdrag som är inbäddade i andra uppdrag och kan inte separeras från dem. Det finns även ytterligare fler aktörer som arbetar med att sammanställa och sprida kunskap om arbetsmiljö. Om NAC istället hålls litet och mer i form av en sammankallande eller koordinerande funktion skulle detta problem kunna minskas.

Hellre placering på ett lärosäte utanför Stockholmsområdet

När det gäller placeringen av NAC föredrar vi att det blir en egen enhet vid ett befintligt lärosäte eller en befintlig myndighet. Vi ser helst en placering vid Luleå tekniska universitet eller något annat lärosäte med bred arbetsvetenskaplig forskarkompetens (t.ex. Karlstad eller Göteborg). Om det blir ett lärosäte utanför Stockholmsregionen blir det dessutom ett mycket positivt bidrag till regeringens ambition att säkerställa att resurser och möjligheter decentraliseras över hela landet. Eventuellt skulle Arbetsmiljöverket kunna vara en bra placering eftersom där finns goda förutsättningar för en decentralisering över hela landet (via Arbetsmiljöverkets regionkontor).

Viktigt med utvärdering av arbetsmiljöpolitiken

Vi är positiva till den delen av NACs föreslagna verksamhet som innebär arbete med statistik och utveckling av datamaterial mm som kan ligga till grund för utvärdering av arbetsmiljöpolitiken och råd och riktlinjer – det behövs och det kan göras från Stockholm. Här bör dock ske en samordning med Statistiska centralbyrån som i många fall är bättre på att samla in och förvara arbetsmarknads- och arbetsmiljödata.

Viktigt med samverkan med arbetslivet även regionalt

Vi är även positiva till förslagets ambitioner för samverkan med arbetsmarknadens parter. Detta kan till viss del skötas på central nivå från Stockholm, men vi vill poängtera att arbetslivsforskningen behöver en mängd olika samverkansplattformar och centrubildningar – lokalt, regionalt och nationellt och även internationellt – med en mångfald av teman, inriktningar, arbetsätt mm. Detta säkrar att vår forskning kommer till användning och nytta i nära samspel med arbetsmarknadens parter och berörda aktörer – i hela landets. Detta hanteras bäst av de olika universiteten och forskarna ute i landet – tillsammans med representanter från arbetslivet – lokalt, regionalt och nationellt. Ett kontinuerligt nära samarbete mellan forskare och de som berörs av arbetsmiljön är ett viktigt sätt att sprida forskningsresultat. Arbetsmiljöproblemen löses bäst där arbetsmiljöproblemen finns (dvs. på arbetsplatserna).

Forskningsområdet som helhet behöver forskningsmedel

Vi är som tidigare nämnts starkt kritiska till att NAC i huvudsak föreslås finansieras av de forskningsmedel som var tänkta till att stärka infrastrukturen för arbetslivs- och arbetsmiljöforskningen inom universiteten över hela landet. Utvärdering, statistik och kunskapsspridning är viktigt, men det är inte allt. Det behövs ny kunskap och därmed ny forskning också, gärna tillämpad forskning, nära arbetsplatserna och arbetslivet. För att kunna möta arbetslivsproblemen där de finns behövs ett bottom-up-perspektiv och en bred arbetslivs- och arbetsmiljöforskning med perspektiv- och metodpluralism. Det handlar även om att säkra och bygga upp många bra akademiska miljöer för forskning, utveckling, innovation och kunskapsspridning. Vi behöver även säkra hög kvalitet och internationell spridning för att den svenska forskningen ska få den legitimitet som behövs. Det handlar

också om att koppla denna FoU långsiktigt till forskarutbildningen och grundutbildningen inom universiteten. På detta sätt fås ett direkt och brett genomslag i arbetslivet. Forskningsresultaten sprids inte bara i våra forskningsprojekt utan också via alla våra studenter. Det är en effekt som bara kan uppnås via universiteten. Det vore mycket synd regeringen bortser från denna möjlighet att nå synergieffekter av den forskning som bedrivs ute vid alla lärosäten.

Resurser och verksamhet bör istället decentraliseras ut till lärosätena och samordnas via ett sekretariat

Vi är starkt kritiska till att NAC föreslås få så stor verksamhet till Stockholm. Det innebär en centralisering av inte bara resurser utan även debatt och diskussioner till Stockholm. För att motverka detta bör alla analyser, utvärderingar, utredningar, kunskapssammanställningar mm läggas ut som uppdrag till alla svenska universitet och högskolor där arbetsvetenskaplig eller arbetslivsforskning sker. Vi föreslår alltså ett mer distribuerat NAC med ett litet kansli eller sekretariat som samordnar verksamheten. Ett sådant NAC skulle kunna arbeta med statistik och datamaterial, representera Sverige i nationella och internationella sammanhang och arbeta med nationell samverkan och koordinering och synliggörande av arbetslivsforskning, kunskapsförvaltning, spridning, rådgivning mm. Här vill vi påminna om att FORTE är en etablerad aktör på arbetsmiljöområdet och delar av NACs tänkta verksamhet ingår sedan länge i FORTEs uppdrag – t.ex. att på en övergripande nivå identifiera forskningsbehov, bygga upp kunskap och kommunicera forskningsbaserad kunskap inom arbetsmiljöområdet. Därför ser vi det som tänkbart att dessa delar av NAC placeras hos FORTE. Avslutningsvis, ett nationellt arbetsmiljöcentrum är ett stort åtagande som måste inkludera alla delarna av arbetslivsforskningen och alla lärosäten i hela landet.

Beredande handläggare har varit Peder Rönnbäck

Beslut har fattats av ställföreträdande rektor Erik Höglund